

Alþingi, nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Reykjavík, 21. júní 2016

Efni: Umsögn um frumvarp til lyfjalaga – 677. mál

Hópur um málefni lausasölulyfja innan SVP – Samtaka verslunar og þjónustu hefur fjallað um frumvarp til lyfjalaga sem lagt hefur verið fram á Alþingi. Frumvarpið hefur verið í smíðum í velferðarráðuneytinu undanfarna mánuði og átti hópur um málefni lausasölulyfja þess kost að koma ábendingum sínum á framfæri við ráðuneytið á meðan á samningu þess stóð.

Hér á eftir fara athugasemdir hópsins við einstakar greinar frumvarpsins.

1. gr.

Í þessari grein frumvarpsins kemur fram að markmið laganna er að tryggja landsmönnum nægjanlegt framboð af nauðsynlegum lyfjum með sem hagkvæmastri dreifingu þeirra á grundvelli eðlilegrar samkeppni og í samræmi við þær reglur sem gilda á Evrópska efnahagssvæðinu. Síðar í 1. gr. frumvarpsins segir að markmiðið sé einnig, m.a. að halda lyfjakostnaði í lágmarki.

Þau markmið sem sett eru fram í þessari grein eru bæði eðlileg og rökrétt þar sem þau eiga bæði að hvetja til samkeppni á lyfjamarkaði og að halda lyfjakostnaði í lágmarki. Það stefnumið sem hér er sett fram er mjög í samræmi við þau sjónarmið sem m.a. Samkeppniseftirlitið hefur sett fram um nauðsyn þess að auka samkeppni í viðskiptum með lyf, en í skýrslu þess sem ber heitið „Samkeppni eftir hrun“ og gefin var út í júní 2011, bendir eftirlitið m.a. á það sem hindrun á samkeppni að kröfur um að lausasölulyf, önnur en nikótín- og flúorlyf (minnstu pakkningar), skuli einungis seld í lyfjabúðum (bls. 108 í skýrslunni).

Markmiðssetningin er síðan áréttuð í athugasemdum við þessa grein frumvarpsins þar sem er hnykkt enn frekar á því hversu mikilvægt er að viðhalda samkeppni með lyf og því að halda lyfjakostnaði í lágmarki. Ennfremur er á það bent í athugasemdum með 1. gr. frumvarpsins að í ljósi þess hversu kostnaður landsmanna vegna lyfjakaupa, sem ekki eru greidd af Sjúkratryggingum Íslands, er mikill, er enn ríkari ástæða til að huga að draga úr lyfjakostnaði. Er kostnaður landsmanna vegna lausasölulyfja nefndur sérstaklega í þessu sambandi. Það verður því ekki annað lesið út úr þeirri markmiðssetningu sem fram kemur í 1. gr. frumvarps til lyfjalaga, en að samkeppni á lyfjamarkaði sé mjög mikilvæg til að ná þeim markmiðum sem sett eru í 1. gr. frumvarpsins.

31. gr.

Í ljósi þess sem fyrr var rakið um markmið þau sem sett eru með frumvarpinu um samkeppni á lyfjamarkaði, er ekki annað að sjá en að ákvæði 31. gr. frumvarpsins gangi þvert gegn þessum markmiðum. Þar er beinlínis verið að takmarka samkeppni á lyfjamarkaði og jafnvel þrengja

hana frá því sem nú er. Í þessu sambandi er mikilvægt að halda til haga að þau drög að frumvarpi sem hópur um lausasölulyf skilaði umsögn um til velferðarráðuneytis í janúar s.l. var gert ráð fyrir að Lyfjastofnun gæti veitt heimild til sölu lausasölulyfja í almennum verslunum á grundvelli takmarkaðs markaðsleyfis sem Lyfjastofnun veitti. Í umsögn hópsins á þeim tíma var á það bent að hömlur á sölu lausasölulyfja væru mun meiri hér á landi en víðast hvar í norðurhluta Evrópu og að með þeirri breytingu sem þar var lögð til væri verið að færa fyrirkomulag sölu lausasölulyfja til samræmis við það sem gildir bæði í Danmörku og Noregi. Samkvæmt þeim upplýsingum sem hópurinn hefur aflað sér er allt sem bendir til að það fyrirkomulag hafi reynst vel í þeim löndum og því ekki ástæða til að ætla annað en að hið sama verði upp á teningunum hér á landi.

Svo virðist sem að við frekari vinnu við frumvarpið í ráðuneytinu hafi orðið alger viðsnúningur frá þeirri leið til aukinnar samkeppni á lyfjamarkaði sem mörkuð hafði verið. Áfram er sala lausasölulyfja í almennum verslunum bundin við minnstu pakkningar nikótínlyfja og flúorlyfja og tekið fram að heimilt sé að veita undanþágu frá þessu ákvæði, en einungis á þeim stöðum þar sem ekki er starfrækt lyfjabúð eða lyfjaútibú. Þetta ákvæði er nær óbreytt frá núverandi ákvæði í lyfjalögum og á sér hvorki vísindaleg né fagleg rök. Minna verður á í þessu sambandi að til stóð að heimila sölu allra nikótínlyfja í almennum verslunum árið 2008, en fyrir þrýsting tiltekinna hagsmunahópa, náði sú fyrirhugaða breyting ekki fram að ganga. Einnig verður að benda á að selja má nikótín nefúða í almennum verslunum, þrátt fyrir að vera allt að tíu sinnum sterkari en 4 mg nikótín tyggigúmmí, sem ekki má selja í almennum verslunum. Það er augljóst að með þessu fyrirkomulagi er verið að vernda tiltekna hagsmuni og þeir hagsmunir eru klárlega ekki hagsmunir neytenda. Um 80% nikótínlyfja sem seld eru hér á landi eru í formi nikótín tyggigúmmís.

Hópurinn lýsir einnig yfir undrun sinni á skýlausu banni við sjálfvali þeirra lyfja sem 2. mgr. 31. gr. tekur til. Með því að heimila sjálfval væri augljóslega verið að ýta undir samkeppni á lyfjamarkaði. Hér er einnig um að ræða undantekningu frá því sem almennt gildir í samanburðarlöndum okkar, en þar er sjálfval lausasölulyfja almennt heimilað. Að mati hópsins ætti að minnsta kosti að stíga það skref að heimila sjálfval í lyfjabúðum.

Fullyrða má að sú takmarkaða undanþága sem unnt væri að fá á grundvelli 3. mgr. 31. gr. frumvarpsins hafi nær engin áhrif, þar sem hugsanleg undanþága mun einungis ná til allra smæstu byggðarlaga, þar sem ekki er einu sinni víst að rekin sé almenn verslun. Það vekur sérstaka athygli að ekki er að sjá í athugasemdum með frumvarpinu, neina vísbendingu um ástæður þess að lagt er til að viðhalda nær óbreyttu fyrirkomulagi við sölu lausasölulyfja. Ítreka verður í þessu sambandi að með því er verið að ganga gegn því markmiði sem skýrlega er sett fram í 1. gr. frumvarpsins og að engu hafðar þær ábendingar sem fram koma í skýrslu Samkeppniseftirlitsins frá 2011 og fyrir er nefnd.

Hópur um málefni lausasölulyfja lýsir yfir miklum vonbrigðum með efni frumvarpsins að því leyti sem hér hefur verið lýst. Það sem er verst er að ekki er að sjá nein efnisleg rök í frumvarpinu fyrir því að viðhalda skuli öðru fyrirkomulagi á sölu lausasölulyfja hér á landi, en í þeim nágrannalöndum okkar sem við berum okkur helst saman við. Í því sambandi verður að áréttu að í opinberri stefnumótun um lyfjamál almennt, eru fyrirmyndir nær alltaf sóttar til hinna Norðurlandanna. Þeirri spurningu, hvers vegna það er ekki gert í þessu tilfalli, er ósvarað.

Hópurinn leggur því eindregið til að frumvarpinu og þá einkum 31. gr. þess verði breytt í þá mynd sem upphaflega var áformað, að meginreglan væri sú að heimilt væri að selja lausasölulyf í almennum verslunum, á grundvelli takmarkaðs markaðsleyfis sem Lyfjastofnun veitir.

XII. kafli - Lyfjaauglýsingar

Hópur um málefni lausasölulyfja fagnar sérstaklega að með þessu frumvarpi verður meginreglan sú að auglýsingar á lyfjum eru heimilar, í stað þess sem áður var þegar meginreglan var sú að auglýsingar á lyfjum voru bannaðar. Með þessari breytingu er sannarlega verið að stíga mikið framfaraskref og að færa löggjöfina að þessu leyti til samræmis við það sem gildir í samanburðarlöndum okkar.

Virðingarfyllst,

f.h. hóps um málefni lausasölulyfja innan SVP


Brynjúlfur Guðmundsson